

До 60-річчя від дня народження

ЛІДІЯ СТЕПАНІВНА БОДНАР

4 жовтня 2018 року виповнилося 60 років від дня народження вченому секретарю та скарбнику Львівського відділення товариства генетиків та селекціонерів імені М. І. Вавилова, кандидату біологічних наук, доценту кафедри генетики та біотехнології Львівського національного університету імені Івана Франка Боднар Лідії Степанівні.

Л. С. Боднар народилася 4 жовтня 1958 р. у м. Львові в родині вченого, педагога С. Ф. Баранецького (31.07.1898–22.12.1990) — одного із засновників та перших членів Українського товариства генетиків та селекціонерів імені М. І. Вавилова. С. Ф. Баранецький заснував та був багаторічним завідувачем двох кафедр: кафедри розведення сільськогосподарських тварин у Новосибірському сільськогосподарському інституті та кафедри генетики і розведення сільськогосподарських тварин у Львівському зооветеринарному інституті, був великим патріотом своєї землі, який наполегливо відстоював право на існування української мови у вищих

навчальних закладах. Мати — Х. М. Баранецька (30.07.1922–18.09.2002) надзвичайно інтелігентна, скромна та щира людина, багато років завідувала загальною канцелярією Львівського університету імені Івана Франка.

У 1976 р. Л. С. Боднар поступила на біологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка на щойно відкриту кафедру генетики. У 1981 р. вона з відзнакою закінчила навчання в університеті і поступила в аспірантуру при цій кафедрі. У 1989 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Выражение гена *Adh* в зависимости от возраста и генотипа *Drosophila melanogaster*» під керівництвом завідувача кафедри, доцента Білоконь О. М. З 1992 р. працювала асистентом кафедри генетики та біотехнології біологічного факультету ЛНУ імені Івана Франка, а з 1999 р. — є доцентом цієї кафедри. Викладає курси «Генетика», «Біологія індивідуального розвитку», спецкурси «Мутагенез та репарація», «Популяційна та еволюційна генетика», «Молекулярні механізми генетичних процесів», «Екологічна генетика», «Цитогенетика».

Головним напрямком наукової роботи Л. С. Боднар стали генотоксикологія, вивчення генетичних наслідків мутагенного забруднення довкілля, механізми антимуtagenезу. Л. С. Боднар досліджує генотоксичну активність різних чинників довкілля: хімічних сполук, промислових відходів, забруднень питної води та ґрунтів. Її перші роботи в галузі генотоксикології були присвячені вивченню мутагенної та канцерогенної активності хімічних сполук, які використовуються в народному господарстві. У 1980–1990 рр. Л. С. Боднар досліджувала мутагенну активність низки хімічних препаратів, що застосовуються в легкій, хімічній, нафтохімічній та нафтопереробній промисловості. Зокрема, на замовлення Уфимського нафтового інституту вона вивчала мутагенну активність новосинтезованих хімреагентів на основі продуктів переробки нафти, а також мутагенну активність хімічних речовин, які застосовувались на Львівському виробничо-торгівельному взуттєвому об'єднанні «Прогрес».

На замовлення НДІ землеробства і тваринництва західних районів України провела дослідження з виявлення мутагенної активності мєнілітових сланців, які застосовували як добавку до корму великої рогатої худоби. У рамках Державної науково-технічної програми ДКНТ «Захист генофонду населення України» керувала проектом «Вивчення впливу мутагенних та канцерогенних факторів фізичного та хімічного забруднення навколишнього середовища на генетичну безпеку в Західному регіоні України». Під керівництвом Л. С. Боднар виконано проект «Вивчення біоаккумуляції мутагенів і промутагенів в організмі риби при її штучному розведенні в промислових масштабах» виконаний в 1993–1995 рр. на базі Львівського рибкомбінату.

Одним з напрямків наукової роботи Л. С. Боднар є вивчення мутагенного забруднення водойм екологічно небезпечних районів Львівської області та питної води при різних системах її знезараження. З 2000 р. вона очолювала виконання проекту «Створення системи генотоксикологічних досліджень для оцінки мутагенного фону навколишнього середовища» у рамках Програми моніторингу довкілля України. Були запропоновані технологічні рекомендації щодо можливого використання природних мінералів (сорбентів) для зниження сумарної мутагенної активності рідких відходів виробництва з підприємств різних галузей промисловості, а також для зменшення мутагенних фонів ґрунтів, забруднених пестицидами. За наукового керівництва доцента Боднар Л. С. проводиться генотоксикологічне тестування харчових ароматизаторів синтетичного походження, а також їх комбінацій, аналізується залежність мутагенних властивостей ароматизаторів від їх хімічної будови і можливі шляхи їхньої біотрансформації в організмі евкаріотів. Результати багаторічних досліджень, виконаних під керівництвом Л. С. Боднар, дали змогу створити ефективну комплексну систему виявлення і вивчення хімічних мутагенів довкілля, яка включає різні організми, як прокаріоти (*Salmonella typhimurium*), так і евкаріоти (*Allium cepa*, *Tradescantia*, *Drosophila melanogaster*, *Mus musculus*) і дає змогу виявляти різні типи генних та хромосомних мутацій. Л. С. Боднар є автором більше 120 наукових праць.

Велику увагу Л. С. Боднар приділяє вихованню учнівської і студентської молоді та залученню її до науково-дослідницької роботи. Лідія Степанівна багато років керувала генетичним гуртком Львівської обласної Малої академії на-

ук. Під її керівництвом слухачі МАН неодноразово ставали переможцями та призерами на обласних та Всеукраїнських конкурсах учнівських наукових робіт. За багаторічну активну та плідну роботу з пошуку і підтримки обдарованої молоді Л. С. Боднар нагороджена грамотами та подяками Міністерства освіти і науки України, головного управління освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації, Львівської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України та президії Львівської обласної Малої академії наук, подяками ректора ЛНУ імені Івана Франка.

Лідія Степанівна Боднар багаторічний активний член Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова, беззмінний вчений секретар і скарбник його Львівського відділення, організатор і учасник усіх заходів, яке проводить товариство.

Щиро вітаємо вельмишановну Лідію Степанівну зі славним ювілеєм, бажаємо міцного здоров'я, довголіття, сімейного затишку, оптимізму, дальших творчих успіхів в науці та у справі навчання і виховання студентської молоді.

Президія Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова

Львівське відділення Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова

Колектив кафедри генетики та біотехнології Львівського національного університету імені Івана Франка